

**KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINING JAMI ISHLAB CHIQRILGAN SANOAT
MAHSULOTLARI (XIZMATLARI)DAGI ULUSHI**

Nasirov Oybek Shukur'onovich

Qo'qon Universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu tadqiqot kichik tadbirkorlik subyektlarining O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotida sanoat mahsulotlari (xizmatlari)dagi ulushini o'rganishga bag'ishlangan. Kichik tadbirkorlik subyektlari, o'zining dinamikasi va moslashuvchanligi bilan, mamlakat iqtisodiyoti uchun muhim rol o'ynaydi, yangi ish o'rinlarini yaratadi va innovatsion yechimlarni taqdim etadi. Tadqiqot davomida kichik tadbirkorlikning ta'rifi, uning iqtisodiy ahamiyati, sanoat mahsulotlari va xizmatlaridagi ulushi, shuningdek, ularni rivojlantirish yo'llari batafsil tahlil qilinadi. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, kichik tadbirkorlik subyektlari 2022 yilga kelib O'zbekiston sanoat mahsulotlari ishlab chiqarishining 20% dan ortig'ini tashkil etdi, bu esa mamlakatning iqtisodiy o'sishida ahamiyatli omil hisoblanadi. Kichik tadbirkorlikni rivojlantirish, innovatsiyalarni rag'batlantirish va mahalliy resurslardan samarali foydalanish orqali yanada ko'proq imkoniyatlar yaratish lozim. Ushbu tadqiqot kichik tadbirkorlik subyektlarining iqtisodiyotdagi rolini, ularning faoliyatini qo'llab-quvvatlash zaruratini va sanoat mahsulotlari va xizmatlaridagi ulushini oshirish uchun taklif etiladigan strategiyalarni ochib beradi. Natijalar iqtisodiy siyosatni ishlab chiqishda va kichik tadbirkorlikni rivojlantirishga qaratilgan dasturlarni amalga oshirishda muhim ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: xizmat ko'rsatish sohasi, qishloq xo'jaligi, savdo sektori, ishlab chiqarish, raqamli texnologiyalar, iqtisodiy barqarorlik, ijtimoiy farovonlik.

Kirish.

Kichik tadbirkorlik subyektlari iqtisodiyotning muhim tarkibiy qismi bo'lib, ular mamlakatlarning iqtisodiy rivojlanishida, yangi ish o'rinlarini yaratishda va innovatsion g'oyalarni hayotga tadbiiq etishda muhim rol o'ynaydi. O'zbekiston Respublikasi uchun ham kichik tadbirkorlikning ahamiyati ortib bormoqda, chunki bu soha mahalliy iqtisodiyotning barqarorligi va rivojlanishini ta'minlashda, shuningdek, milliy raqobatbardoshlikni oshirishda katta imkoniyatlar yaratadi.

Kichik tadbirkorlik subyektlari sanoat mahsulotlarini ishlab chiqarishda va xizmatlar ko'rsatishda o'z o'rnini mustahkamlashmoqda. Ular, o'zining moslashuvchanligi va dinamikligi bilan, tezkor bozor talablariga javob berish, yangi mahsulot va xizmatlarni taqdim etish imkoniyatiga ega. O'zbekistonning iqtisodiy rivojlanishi strategiyasi, shuningdek, kichik tadbirkorlikni rivojlantirishga qaratilgan dasturlar orqali bu sohaning o'sishini rag'batlantirishga intilmoqda.

Ushbu tadqiqotda kichik tadbirkorlik subyektlarining O'zbekiston Respublikasi sanoat mahsulotlari (xizmatlari)dagi ulushi, ularning iqtisodiyotdagi o'rni, mavjud muammolar va ularni hal qilish yo'llari tahlil qilinadi. Kichik tadbirkorlikni rivojlantirish, innovatsion yondashuvlar va mahalliy resurslardan samarali foydalanish orqali iqtisodiy o'sishni ta'minlash maqsadida olib boriladigan tadbirlar muhim ahamiyatga ega. Tadqiqot natijalari kichik tadbirkorlik

subyektlarining iqtisodiy salohiyatini oshirish va ularning rolini yanada mustahkamlash uchun amaliy tavsiyalarni ishlab chiqishga yordam beradi.

1. Kichik tadbirkorlikning ta'rifi va xususiyatlari

Kichik tadbirkorlik - bu kichik miqyosda faoliyat yurituvchi subyektlardir, ular asosan quyidagi xususiyatlarga ega:

- Ishchilar soni: Kichik tadbirkorlik subyektlarida ishchilar soni odatda 1 dan 50 gacha.

- Kapital: Kichik tadbirkorlar o'z faoliyatini boshlash uchun nisbatan kam kapital talab qiladi.

- Moslashuvchanlik: Kichik tadbirkorlik subyektlari tez o'zgaruvchan bozor sharoitlariga moslashish qobiliyatiga ega.

2. Kichik tadbirkorlikning iqtisodiy ahamiyati

Kichik tadbirkorlik, ayniqsa O'zbekiston Respublikasida, iqtisodiy rivojlanishning asosiy omillaridan biridir:

- Bandlik yaratish: Kichik tadbirkorlik subyektlari yangi ish o'rinlarini yaratib, aholi bandligini ta'minlaydi.

- Innovatsiyalar: Kichik biznes, innovatsion g'oyalarni joriy qilish orqali iqtisodiyotning rivojlanishiga hissa qo'shadi.

- Mahalliy ishlab chiqarishni qo'llab-quvvatlash: Kichik tadbirkorlik subyektlari mahalliy resurslardan foydalanib, mamlakat iqtisodiyotining mustahkamlanishiga yordam beradi.

3. Kichik tadbirkorlik subyektlarining sanoat mahsulotlaridagi ulushi

O'zbekiston Respublikasi statistik ma'lumotlariga ko'ra, kichik tadbirkorlik subyektlarining sanoat mahsulotlari (xizmatlari)dagi ulushi muhim o'sish sur'atlariga ega. Bu bo'yicha ma'lumotlar quyidagi jihatlarni o'z ichiga oladi:

- Mahsulotlar turkumi: Kichik tadbirkorlar turli xil sanoat mahsulotlarini ishlab chiqaradi, jumladan, oziq-ovqat, yengil sanoat, qurilish va xizmatlar.

- Ulushning o'sishi: 2018 yildan 2023 yilgacha kichik tadbirkorlik subyektlarining sanoat mahsulotlari ulushi yil sayin o'smoqda. Masalan, 2022 yilda bu ulush 20% ni tashkil etdi.

4. Kichik tadbirkorlikni rivojlantirish yo'llari

Kichik tadbirkorlik subyektlarining rivojlanishini ta'minlash uchun bir qator choralar ko'rilishi zarur:

- Moliyaviy qo'llab-quvvatlash: Kichik tadbirkorlik subyektlariga imtiyozli kreditlar va grantlar berish.

- Taqdimot va ta'lim: Tadbirkorlarga biznes boshqaruvi va marketing bo'yicha treninglar o'tkazish.

- Innovatsiyalarni rag'batlantirish: Innovatsion g'oyalarni rivojlantirish uchun davlat dasturlarini ishlab chiqish.

5. Kichik tadbirkorlikning sanoat rivojlanishidagi roli

Kichik tadbirkorlik sanoat rivojlanishida bir qator muhim o'rinlarni egallaydi:

- Bozorni diversifikatsiyalash: Kichik tadbirkorlar turli xil mahsulotlar va xizmatlar taklif qilib, bozorni diversifikatsiyalaydi.

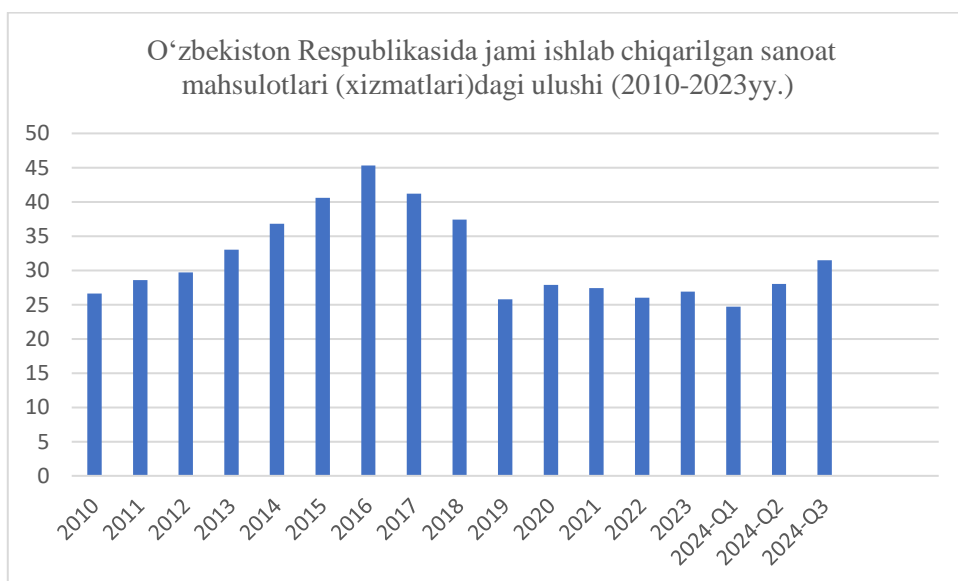
- Ishlab chiqarish samaradorligini oshirish: Kichik tadbirkorlik subyektlari zamonaviy texnologiyalarni joriy etish orqali ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi.

6. Kichik tadbirkorlik va xizmatlar sanoati

Kichik tadbirkorlik subyektlari xizmatlar sohasida ham muhim o'rin tutadi. Ular quyidagi xizmatlarni ko'rsatadi:

- Transport va logistika: Kichik tadbirkorlar transport va logistika xizmatlarini taklif etish orqali iqtisodiy faoliyatni qo'llab-quvvatlaydi.

- Savdo va xizmatlar: Kichik bizneslar chakana savdo va xizmatlar ko'rsatishda faol ishtirok etadi.

Xulosa

Kichik tadbirkorlik subyektlari O'zbekiston Respublikasining iqtisodiy rivojlanishida va bandlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Ularning sanoat mahsulotlari va xizmatlaridagi ulushi yil sayin o'smoqda va bu jarayonni qo'llab-quvvatlash uchun to'g'ri siyosat va dasturlar ishlab chiqilishi zarur. Kichik tadbirkorlik subyektlarini rivojlantirish orqali nafaqat iqtisodiy o'sish, balki ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash imkoniyati mavjud.

Ushbu tezis O'zbekiston Respublikasidagi kichik tadbirkorlik subyektlarining sanoat mahsulotlari va xizmatlaridagi ulushini o'rganishga bag'ishlangan bo'lib, iqtisodiy taraqqiyot va bandlikni ta'minlashdagi ahamiyatini tahlil qilgan. Kichik tadbirkorlikni rivojlantirish orqali mamlakatimiz iqtisodiyoti yanada mustahkamlanadi va ijtimoiy barqarorlik ta'minlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ekins, P. (1999). Economic Growth and Environmental Sustainability: The Prospects for Green Growth (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203011751>
2. Stern N. The Economics of Climate Change: The Stern Review. Cambridge University Press; 2007. <https://www.aeaweb.org/journals/aer>
3. Daly, H. E. (1996). Beyond Growth: The Economics of Sustainable Development. Beacon Press. <https://books.google.co.uz/>

4. Sterner, T. (2003). Policy Instruments for Environmental and Natural Resource Management. RFF Press <https://doi.org/10.4324/9781315780894>
5. Sterner, T. (2003). Environmental and natural resource economics. RFF press <https://doi.org/10.4324/9781315208343>
6. Martínez Alier, J. (1991). Ecological Economics: Energy, Environment and Society. (2 ed.) <https://portalrecerca.uab.cat/en/publications>
7. Mulvaney, D. (2011). Green Technology: An A-to-Z Guide. SAGE Publications. https://books.google.co.uz/books?id=_76fUEbM-eUC&lpq=PP1&ots=2yvHqJ9Usn&lr&hl=ru&pg=PP1#v=onepage&q&f=false
8. Sachs, J. D. (2015). The Age of Sustainable Development. Columbia University Press. <https://doi.org/10.7312/sach17314-014>
9. Jaccard, M. (2005). Sustainable Fossil Fuels: The Unusual Suspect in the Quest for Clean and Enduring Energy. Cambridge University Press. <https://books.google.co.uz/>
10. Pachauri, R. (2006). Avoiding dangerous climate change. Avoiding dangerous climate change, 3-5.
11. Jiang Z, Yuan S, Ma J, Wang Q (2021) The evolution of production scheduling from Industry 3.0 through Industry 4.0. Int J Prod Res: 1-21.
12. Порфирьев Б. «Зеленая» экономика: реалии, перспективы и пределы роста // Фонд Карнеги за международный мир. – URL http://carnegieendowment.org/files/WP_Porfiriev_web.pdf
13. Jin Noh Hee, Financial Strategy to Accelerate Innovation for Green Growth (2010).
14. Vaxabov A.V., Xajibakiyev Sh.X. va boshqalar “Yashil iqtisodiyot”. Toshkent.: “Universitet”, 2020